

בס"ד

חרב יגאל לרר

ר"מ בשיבת "מרכז הרב"

לעיל' אבי זקני מיקירי ירושלים איש ישר ירא אלקים ורודף חסד

גריס באורייתא תדירא ונשא בעול החזקתה כל ימי חייו

מוהר"ר יוסף ליב לרר ז"ל ב"ר אברהם יעקב ז"ל

נלב"ע בא' דר"ח אייר תשנ"ב ת.נ.צ.ב.ת.

המוצא חמץ בתוך המועד

משא ומתן בעקבות דברי שו"ת עונג יו"ט ריש סי' כז

גמ' פסחים דף ו. "אמר רב יהודה אמר רב המוצא חמץ בביתו ביום טוב כופה עליו את הכלי." וכתב רש"י: "כופה עליו את הכלי דהא לא חזי לטלטולי ואפוקי ומיהו בבל יראה לא עבר דהא בטליה בליביה מאתמול... אלא משום שלא ישכח ויאכלנו צריך כפיית כלי" דהיינו דגמ' זו איירי דווקא בביטלו דבין כה לא עובר על בל יראה וכפיית הכלי סגי אבל בדלא ביטלו בלבו מערב חג ודהא לאחר זמן איסורו ביטול לא מועיל כאמור בגמ' שם (ו) כיון דעובר על בל יראה ובל ימצא רשאי לבער ביו"ט גופא. ואילו הרמב"ם בפרק ג' מהל' חמץ ומצה הלכה ח' כתב: "לפיכך אם לא ביטל קודם שש וכו'... ואם מצאו ביו"ט כופה עליו כלי עד לערב ומבערו". דהיינו דגמ' זו איירי אף בלא ביטול דאסור לבערו ביו"ט גופא, אלא כופה עליו את הכלי ולערב במוצאי יו"ט מבערו. וכן פסק בש"ע או"ח סימן תמ"ז סע' א' דמדכתב סתם את ההלכה משמע דאפילו לא ביטלו דאין רשאי לבערו אלא במוצאי יו"ט. והוסיף הרמב"ם "לפי שלא יוכל לטלטלו ביו"ט גם במקומו אסור לשרפו", וכוונת הרמ"א היא למה שהקשה התוס' בכתובות דף ז. ד"ה מתוך דכיון שהגמ' אומרת דמתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה נמי שלא לצורך [וכן פסק הרמב"ם הלכ' יו"ט פ"א ח"ד] א"כ קשיא גמ' דפסחים דהמוצא חמץ בביתו ביו"ט כופה עליו את הכלי דאמאי לא מבערו בשריפה דכיון שהותרה הבערה ביו"ט לצורך הותרה נמי שלא לצורך ויהא מותר לבערו. ובשלמא לשיטת רש"י, כפי שכתב הכסף משנה הלכות חמץ ומצה פ"ג ה"ה, דגמ' זו איירי בשביטלו, דאין לו רשות לבערו [וכדברי הריב"א בהגהות מיימוניות ודלא כהתוס' כתובות ז' ע"א ד"ה מתוך דסבירא ליה דאף דגוללו מותר לבערו מטעם מתוך משום דהוי צורך מצוה מדרבנן], אבל אה"נ בדלא ביטלו לשיטת רש"י הרי מבערו, והטעם דהותרה לו הבערה הוא משום דמתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה נמי שלא לצורך, אבל לשיטת הרמב"ם וכן הבין התוס' שם כתובות דגמ' זו איירי אף בדלא ביטלו דלא הותרה לו הבערה כלל אלא בכל מקרה כופה עליו את הכלי, קשיא דנימא מתוך שהותרה לצורך הותרה נמי שלא לצורך ויהא מותר לו לבערו ביו"ט. ותירץ התוס' דאה"נ מדאורייתא הוה שרי לשרפו ביו"ט בשלא ביטלו מתוך שהותרה וכו', אלא שמדרבנן הוא דאסור לשרפו משום מוקצה דאסור לטלטלו. וזוהי בעצם תוספת

הרמ"א שם סימן תמ"ו שלא יוכל לטלטלו ביו"ט ופירש שם המגן אברהם דמוקצה הוא דהא אסור בהנאה. ולכאורה קשיא דהרי מדאורייתא כיון שלא ביטלו עובר על בל יראה ובל ימצא וחייב לבערו. ואיך אתי מוקצה דרבנן ודחי שריפת חמץ דאורייתא ושרינן ליה להשהותו בביתו ולעבור עליו בב"י וב"ח, ותירץ הכסף משנה שם פ"ג ה"ח דכיון דבב"י וב"ח עובר בשב ואל תעשה ואילו לעבוד על איסור מוקצה צריך קום ועשה ורצונו היה לבערו אלא שחכמים אסרוהו אינו עובר עליו דאנוס הוא, דלא אמרה תורה בל יראה ובל ימצא אלא כשברשותו היה לבערו ואינו מבערו אבל אם הוא אנוס לא, וע"ע בכס"מ שם בענין זה.

דהיינו: יש כאן מחלוקת רש"י ורמב"ם באם מצא חמץ ביו"ט: דלרש"י אם ביטלו מערב יו"ט כופה עליו את הכלי כדי שלא יבוא לאכלו ואם לא ביטלו מעיו"ט יבערנו ביו"ט גופא מטעם דמתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה שלא לצורך [ומ"מ אם כבר ביטלו לא אמרינן מתוך דכפיית כלי וכשיטת הריב"א בהגהות מיימוניות בפרק ג' הלכות חמץ ומצה ה"ח ודלא כהתוס' כתובות ז' ע"א וכדלעיל] ולהרמב"ם בין ביטלו בין לא ביטלו כופה עליו את הכלי ולא אמרינן בדלא ביטלו מתוך שהותרה הבערה לצורך וכו' לפי תירוץ הכס"מ האחרון מטעם דיש כאן איסור מוקצה דרבנן ומשויא ליה חכמים אנוס וכו' כדלעיל.

וכתב העונג יו"ט דלכאורה יש להביא ראיה לדברי הרמב"ם מהא דאמרינן בפסחים דף ו ע"ב דלבתר איסורו לא מצי מבטל ליה ופריך הגמ' בדף ז ע"א: **'ילבתר איסורא לא מצי מבטיל ליה והא תניא היה יושב בבית המדרש וכו'...** דבשלמא שבת משכחת דהיא י"ד והוי לפני זמן איסורו ומבטלו בלבו אלא יו"ט הרי הוא לאחר זמן איסורו ואיך מבטלו, ומתרת הגמ' דהכא בתלמיד היושב לפני רבו ונזכר שיש לו בבית עיסה מגולגלת שעכשיו עדיין אינה חמץ ומתיירא שמא תחמיץ מבטיל ליה לפני שתחמיץ. **"דיקא נמי דקתני היה יושב בתוך בית המדרש", ומסביר רש"י את ראיית הגמ':** **"דמשמע מפני שאין יכול לקום ולילך משם הוא מבטל בלבו ואי בחמץ גמור למה לי יושב בבית המדרש ואפילו אם היה פנוי מה בידו לעשות יותר מהשבתה בלב זהו ביעורו אלא ודאי כשיש בידו לתקן קאי ובידו לאפותה אם היה פנוי הואיל ולא החמיצה עדיין ומשום יו"ט נקט יושב בבית המדרש וכו'".** דהיינו דלפי רש"י **"היה יושב בבית המדרש"** מורה לנו שמשום ביטול בית המדרש התיירו לו להשבית בלב אף דהחמץ עדיין בבית בעין, ולא חייבוהו לתקן תיקון טוב יותר על ידי שילך הביתה ויאפה את העיסה המגולגלת שעדיין לא החמיצה, דאם היה מדובר כאן בכבר החמיצה ולאחר זמן איסורו מה ענין לעשות יותר מאשר השבתה בלב שזהו ביעורו [ועל כפית הכלי לא מדובר כאן שאין מדובר כאן על חמץ מגולה דווקא שיבוא לאכלו]. ולכאורה יש כאן סתירה מרש"י לרש"י והודאה לשיטת הרמב"ם: דאין תיקון אחר לחמץ הנמצא ביו"ט אלא רק השבתה בלב לפי שאלת הגמ' שהשבתה בלב תועיל אף ביום טוב לאחר זמן איסורו ואין שריפת החמץ מותרת, וזו שיטת הרמב"ם דהרי מדובר כאן בחמץ שאינו מבוטל ותיקונו היחידי הוא השבתה בלב כדברי רש"י **"כאן דף ז ע"א ולרש"י לעיל דף ו ע"א הרי חמץ שאינו מבוטל מותר לשורפו ביום טוב ועדיין קושיית הגמרא בעינה עומדת ושיטת רש"י לעיל שאפשר שמדובר כאן בחמץ שכבר נתחמץ ומשום ביטול בית המדרש התיירו לו לבטל בלב ולא חייבוהו לילך הביתה ולשורפו ומאי דיקא נמי דקטני דאיירי כאן בעיסה מגולגלת, ולכן הסביר רש"י כפירוש הרמב"ם דלחמץ ביום טוב אין תקנה אחרת מאשר ביטול וה"דיקא נמי"** הוא שמדובר כאן בעיסה

מגולגלת, שלה יש עוד תיקון אחר לאפותה, ומשום ביטול בית המדרש התירו לו לבטלה בלב גרידא.

ומיהו י"ל דאין מכאן ראייה נגד רש"י דף ו. ולא מוכח כאן כהרמב"ם דהרי מה שרש"י כתב לעיל דף ו. דמותר לבער חמץ ביו"ט הוא לפי מסקנת הגמ' כאן דאין ביטול חמץ מועיל לאחר זמן איסורו ואם כן עובר מדאורייתא אב"י וב"י וכפיית כלי אינה מספקת ולכן אמרינן מתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה נמי שלא לצורך ומותר לו לשרפה, אבל לפי מצב הגמ' כאן בהוי אמינא בדף ז. דביטול חמץ מועיל אף ביו"ט גופא הרי חמץ שלא ביטלו מערב יו"ט הוא כחמץ שביטלו מעיו"ט, דיכול לבטלו ביו"ט גופא ולא יעבור עוד על ב"י וב"י דאורייתא ונשאר רק הענין דשמא יבוא לאכלו, וכאן לפי מה שאמרנו לעיל אין ענין של כפית כלי דאין מדובר כאן על חמץ מגולה בדווקא וממילא ביטול בלבד הוא תקונו ולא נתיר לו לשרפה מכח מתוך שהותרה הבערה לצורך וכו', וכפי שלא מתירים לשרפה בחמץ שבוטל מערב יו"ט כמו כן חמץ שמבטלין אותו ביו"ט גופא שבשניהם לא אמרינן מתוך.

והנה האחרונים הקשו את קושית התוס' בכתובות, דלמה לא אמרינן מתוך שהותרה הבערה לצורך וכו', ונתעלם לרגע מתירוץ הכס"מ ונתיר בחמץ שלא בוטל מעיו"ט לשרפו ביו"ט בצורה זאת: דהנה בגמ' פסחים דף ת. מסביר רבי עקיבא מנין לשריפת חמץ בי"ד דהרי כתיב אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם, ושמא ראשון הוא ט"ו, ואומר ר"ע דמצד אחד כתיב אך ביום הראשון וכו' (ומאי תשביתו תשרפון) ומצד שני כתיב כל מלאכה לא תעשו (דהיינו בט"ו שהוא יו"ט) ומצינו להבערה שהיא אב מלאכה וזו הבערה שאינה לצורך (רש"י שם) ור"ע סובר דלא אמרינן מתוך שהותרה לצורך הותרה שלא לצורך וכדברי רבא בגמ' ה: בש"מ השלישי עי"ש ממילא מוכח דהבערה זו הוי בי"ד ולא לט"ו, א"כ זה לר"ע דסובר דלא אמרינן מתוך, אבל לשיטת אלו הסוברים דאמרינן מתוך שהותרה וכו' וכפי שפסק הרמב"ם בהל' יו"ט פ"א ה"ד דאמרינן מתוך למה לא נאמר שיהא מותר לשרפו ביו"ט, ועוד הקשו דקי"ל דהשבתתו בכל דבר כגון פורר וזורה לרוח או זורק לים וכפי שפסק הרמב"ם בפ"ג מחלכות חמץ ומצה הל' י"א שפסק כחכמים החולקין על ר' יהודה במשנה בדף כא. ואם כן אף אם לא נתיר שריפה למאן דלא אמרינן מתוך, מ"מ נתיר ביעורו ע"י פורר וזורה לרוח או לים, דשם אין שום איסור (חוץ מאיסור מוקצה דרבנן שזו בעצם היתה תשובתו של הכס"מ לענין זה אבל אנחנו רוצים לנסות לתרץ את הענין בצורה אחרת בלי להכניס כאן את הענין של איסור מוקצה).

ואולי עלינו להבין תחילה ביסודיות את מחלוקת רש"י ורמב"ם, בענין דלרש"י בחמץ שלא בטלו מעיו"ט אמרינן מתוך וכו' ומתירין לשרפו, ולרמב"ם לא אמרינן מתוך ואין מתירין לשרפו.

והנה הקשה הפני יהושע כאן בפסחים דף ת: [ד"ה בפירש"י] על רש"י מרש"י גופא, דהגמ' אומרת: "אמר רבא ש"מ מדרבי עקיבא תלת ש"מ אין ביעור חמץ אלא שריפה", ומסביר רש"י, שכיון שהוכיח ר"ע שביעור חמץ הוי בי"ד מכח שריפה דאסורה ביו"ט מוכח שביעור חמץ הוא שריפה בלבד, דאי סבירא ליה דהשבתתו בכל דבר אין כאן הוכחה דביעור חמץ הוא בי"ד, דהיה מעמידו ביו"ט ממש ויבערנו בדבר אחר כגון יאכילנה לכלבים או יזרה לים עי"ש. דהיינו שרש"י סובר דביעור חמץ בשאר דברים חוץ משריפה מותרת ביו"ט, והרי רש"י בפסחים דף מו. במשנה לגבי שריפת קדשים ביו"ט (שם מדובר בהפרשת חלה בטומאה) ששריפת קדשים אפשרית עקרונית

גם ע"י נתינת הקדשים לאכילת כלבו אומר רש"י דלהאכילה לכלבו ביו"ט גם אינו יכול שאין שורפין קדשים ביו"ט. וביתר ביאור בביצה דף כז: כמו כן לגבי חלה שנטמאת שלא יזיזה ממקומה אומר רש"י דה' חלה "דאינה ראויה באותו יום לכלום דאף לתתה לכלבו ביו"ט אסור דאין מבערין קדשים טמאים ביו"ט אפילו ע"י אכילת בהמה... שאין קדשים טמאים מתבערים ביו"ט דרחמנא אחשבה להבערתן דכתיב באש ישרף (ויקרא ז) הלכך מלאכה היא", דהיינו שרש"י סובר שביעור קדשים טמאים כיון שהתורה חייבה לבערו מן העולם מוכח שהתורה החשיבה מעשה זה (ביעור זה אפילו ע"י שאר דברים שאינם שריפה), ממילא הוי בגדר מלאכה שאסורה בשבת וביו"ט (ז"א שלרש"י יש די ביעור קדשים מצד הביעור שלו או ע"י שריפה או בשאר דברים שהיא גופא הוי מלאכה, ולמשל מעתה בשריפת קדשים ביו"ט יהיו שני איסורים: איסור השריפה אם לא נאמר מתוך שהותרה לצורך וכו', ואיסור הביעור של קדשים מן העולם דהוא גם הוי מלאכה), ומן הסתם כמו שיטת רש"י בביעור הקדשים כמו כן צריכה להיות גם שיטתו בביעור חמץ דגם שם חייבה התורה לבער החמץ, ממילא החשיבה מעשה זה והוי מלאכה שצריכה להיות אסורה ביו"ט, ואם כן איד כתב רש"י בפסחים דף ה: דהיה יכול ר"ע לאוקמי בביעור ביו"ט בשאר דברים חוץ משריפה כגון אכילת כלבו, והרי לרש"י הוי מלאכה דאסורה ביו"ט.

ואם נאמר שהרמב"ם מסביר את הגמ' בדף ה: ד"ש"מ דאין ביעור חמץ אלא שריפה" כרש"י יקשה עליו אותה קושיה, דבענין דמצות ביעור מחשיב להקרא מלאכה מוכרחים אנו לומר שגם הרמב"ם סובר כרש"י דביעור עצמו חשיב מלאכה אם התורה חייבה לבער שמחשיב על ידי רחמנא והוי מלאכה, דהנה בעיקר הדבר שהגמ' בשבת דף כד: אומרת דאין שורפין קדשים ביו"ט קשה דהא אנו קי"ל דאמרין מתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה נמי שלא לצורך וכן פסק הרמב"ם הל' יו"ט פ"א ה"ד א"כ אמאי אסור שריפת קדשים ביו"ט נימא מתוך שהותרה וכו', והרא"ש פ"ק דביצה [יח דף יב.] תירץ דלהכי לא אמרין ביה מתוך משום דלא הוי אפילו צורך קצת דהא יכול לשורפו אחרי יו"ט, אבל להרמב"ם עדיין קשה דהא הוא סובר דלא בעי צורך קצת ע"מ לומר מתוך כדכתב הה"מ שם בהל' יו"ט פ"ד ה"א, וא"כ תותר שריפת קדשים ביו"ט מכח מתוך וכו', וכן לרש"י עדיין יקשה דהא גם הוא סובר דלא בעי צורך קצת וכדמוכח ברש"י ביצה דף יב. ד"ה ש"מ דלכולי עלמא, דכתב "וב"ה אית להו כיון דהותרה לצורך הותרה מן התורה לגמרי אלא רבנן גזרו במידי דהוי טרחא דלא צריך כגון אבנים וכו'". דמדבעי באבנים דלא הוי צורך כלל גזירה דרבנן משום טירחא, ובלי גזירה זו מותר מדאורייתא מכח מתוך ש"מ דלא בעי צורך כלל, וא"כ גם לרש"י עדיין יקשה דאמאי אסור שריפת קדשים ביו"ט אף דלא הוי צורך כלל מ"מ יהא מותר מכח מתוך, דרש"י לא בעי צורך קצת.

מ"מ לפי מה שכתב רש"י דמלאכת הביעור מיחשב מלאכה אתי שפיר קושיתינו על הרמב"ם ורש"י דעל מלאכת הביעור לא שייך מתוך כלל דמתוך לא שייך אלא במלאכה שעושים לפעמים לצורך הדיוט בהיתר כגון הבערה ובישול, ממילא אמרין מתוך שהותרה לצורך הותרה אף שלא לצורך, כגון שריפת קדשים מצד איסור שריפה שבה, אבל איסור הבערה שבה, לגבה לא נוכל לומר מתוך, דהיא לא הותרה בשום מקום, דמה שיכול לבער סתם דברים ביו"ט בהדיוט זה לא בגדר מלאכה שהותרה, דהא שם לא הוי מלאכה כלל דהתורה לא אמרה ולא חייבה סתם לבער בהדיוט אלא רק בקדשים דשם יש חיוב לבער, וביעור כזה שהוא בגדר מלאכה לא הותר בשום

מקום. וממילא בשריפת קדשים נהי דמצד מלאכת השריפה שבה יש לומר מתוך, מ"מ על מלאכת הביעור שבה לא שייך לומר מתוך, ולכן אסורה ביו"ט בשאר דברים כגון: פורר, וזורה לרוח, ואף בשריפה מצד הביעור שבו, דאף דמלאכת השריפה הותרה, מלאכת הביעור לא הותרה. ומוכח מכאן דהרמב"ם סובר כרש"י בענין דמלאכת ביעור חשיב מלאכה כדי לתרץ את איסור שריפת קדשים ביו"ט, אף דהרמב"ם לא בעי צורך קצת, מ"מ לא אמרינן מתוך מצד מלאכת הביעור שבה.

ונחזור לקושית הפנ"י שהביא אותה גם **הנודע ביהודה מהדורא קמא או"ח תשובה ט"ז**, וכתב הנוב"י שכל הקושיה מרש"י לרש"י ביסודה היא כתוצאה מכך שדימינו ביעור חמץ לביעור קדשים, ורצינו לומר שכפי שבבעור קדשים סובר רש"י דביעור גופא הוי מלאכה כמו כן בביעור חמץ, דגם שם חייבה התורה על הביעור, וא"כ קשה איך רש"י כתב כאן בפסחים דף ה: דיתן חמץ לפני כלבו ביו"ט. ויתרץ הנוב"י דאין לדמות ביעור חמץ לביעור קדשים טמאים, דהפרש גדול יש ביניהם, שמצות שריפת קדשים טמאים היא מצוה מצד עצמה ולא מצד הבעלים של קדשים אלו וכל מי שישרוף את הקדשים מקיים בכך מצוה ואפילו שאינו הבעלים ומחמת חשיבות קיום המצוה חשיב מלאכה [וכן תרומה טמאה דבגמ' במס' שבת דף כה. אמרו שכשם שמצוה לשרוף קדשים טמאים כך מצוה לשרוף תרומה שנטמאת, ובכלל שריפה זו לדעת רש"י, הוא כל ביעור מכל סוג שיהיה] אבל ביעור חמץ אינו מצד החמץ אלא רק מצד בעל החמץ דאיהו מצווה עליו להשביתו אבל מי ששורף חמצו של אחר לא עשה מצוה כלל, וגם החמץ מצד עצמו אם אין לו בעלים כגון שמת בעל החמץ ואין לו יורשים, כגון גר שמת בפסח והשאיר חמץ שלא ביערו, שוב אין מצוה לבער חמץ זה ולא משכחת קיום מצות ביעור בחמץ זה. וממילא מתורצת קושית הפנ"י: דאמנם ביעור קדשים חשיב מלאכה אבל ביעור חמץ לא חשיב מלאכה ומותר ביו"ט מצד הביעור שבו. ולכן כתב רש"י בדף ה: שמותר אף לר"ע דלית ליה מתוך שהותרה הבערה וכו' ושריפה אסורה ביו"ט מ"מ אם היה חיוב ביעור אף בשאר דברים לר"ע כגון נותן לפני כלבו היה מותר לתתו ביו"ט דלא הוי מלאכה.

ומכאן נראה לומר דהגיע רש"י למאי דאמר בדף ו. בגמ' דכופה עליו את הכלי דמדובר בביטלו, דאי לא ביטלו יכול לשרפו, דמצד איסור שריפה י"ל מתוך שהותרה הבערה וכו' דהרי קי"ל דלא כר"ע ואף דאת"ל דאינו צורך כלל מ"מ רש"י לא בעי צורך אפי' קצת, ומצד מלאכת ביעור אין כאן דביעור חמץ אינה מלאכה לרש"י.

ואילו להרמב"ם דאם הוא מסביר את הגמ' בדף ה: כרש"י בהוכחה דש"מ דאין ביעור חמץ אלא שריפה דאי לאו הכי היה יכול להעמיד ביו"ט בשאר ביעורים, והרי הוא סובר כרש"י דביעור קדשים הוי מלאכה כדהוכחנו לעיל, וגם עליו קשיא קושית הפנ"י, י"ל דהרמב"ם לא יתרץ את הקושיה הזאת כפי שתירץ אותה הנוב"י דיש הבדל בין ביעור חמץ לביעור קדשים, אלא הוא סובר דעל אף ההבדל שהנוב"י נקט בין שני הביעורים דכאן הוא מצוה על החפצא (וקדשים) וכאן היא מצוה על הגברא (הבעלים) (חמץ), מ"מ לענין חשיבות הביעור בשניהם הביעור הוי מלאכה דבזה הם שוים, דסוף כל סוף בשניהם חייבה התורה לבערם מן העולם, ומדחייבה כך ש"מ דאחשבה רחמנא לביעור זה כמלאכה. ולפיו תתרץ קושית הפנ"י בכך: דאמנם הוא סובר כרש"י דביעור הוי מלאכה אבל הוא אינו מפרש את הגמ' בדף ה: כרש"י: דאם היה ביעור חמץ בשאר דברים היה מעמידה ר"ע בנתינה לכלב ביו"ט ולא בי"ד ומכאן דשריפת חמץ הוא הביעור היחיד וקשיא מכאן לכאן [דהיינו שסובר מצד אחד שביעור חמץ הוי מלאכה

ומצד שני מסביר כרש"י כאן שנותן לפני הכלב ביו"ט וזהו ביעורו, וקשה דהרי הוא מלאכה, אלא הוא מסביר את הגמרא בצורה פשוטה ביותר: דאיה"נ אסור ביו"ט לבער בכל ענין בין ע"י שריפה ובין בשאר ביעורים דביעור חמץ מצד עצמו הוא מלאכה ובעצם ר"ע היה יכול עם כל סוגי הביעורים כדי להוכיח שביעור חמץ הוא דווקא בי"ד ולא בט"ו דהרי הם אסורים מצד עצמם ביו"ט דהוי מלאכה והיה יכול לכתוב בדף ה. "ומצינו לביעור דהוי מלאכה..." והוי יותר כללי וכולל את כל סוגי ביעורי החמץ, ומדלא נקט הכי אלא נקט דווקא להבערה ש"מ דס"ל דביעור חמץ הוא בשריפה בלבד.

ומכאן הגיע הרמב"ם לדין שלו בהלכות חמץ ומצה פרק ג' הלכה ח' דאם מצא חמץ ביו"ט דאף אם לא ביטלו לא מבערו אלא כופה עליו את הכלי, דמצד השריפה אומנם שייך לומר מתוך שהותרה הבערה וכו', אבל מצד מלאכת הביעור שבו - שכפי שהוכחנו שהרמב"ם סובר שגם בביעור חמץ שייך מלאכת ביעור ולא כרש"י בתירוץ של הנוב"י אלא כהבנת הפנ"י בשאלתו) - בזה לא שייך למימר מתוך, דאף להרמב"ם דפוסק דאמרינן מתוך זה דווקא בהבערה אבל במלאכת ביעור דלא הותרה בהדיוט לא שייך למימר מתוך כדבארנו לעיל, ועל כן אסור לבער חמץ זה ביו"ט ואף ע"י שריפה מצד איסור הביעור שבו אף דאיסור השריפה הותר. ובזה מתורצת קושיית התוס' כתובות דלמה לא נאמר כאן מתוך כדפסק הרמב"ם: דאיה"נו מצד שריפת החמץ שייך למימר מתוך, אבל מצד ביעור החמץ לא שייך למימר מתוך כדלעיל. וגם הקושיה השניה דלמה לא נבער בשאר ביעורים חוץ משריפה מתורצת, דגם בהם יש איסור מצד מלאכת הביעור, שלגבה אין לומר מתוך, לעומת רש"י שסובר שביעור חמץ שונה מביעור קדשים ואינה מלאכה, ולכן אף ביעור בשריפה מותר דמצד הביעור גופא אין איסור, ומלאכת השריפה הותרה ע"י דאמרינן מתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה שלא לצורך.

דהיינו ש"ל שמחלוקת רש"י ורמב"ם תלויה בהא - איך לתרץ את ענין קושיית הפנ"י, וממילא איך להסביר את הגמ' דש"מ אין ביעור חמץ אלא שריפה דלרש"י הפירוש יהיה דביעור חמץ לא דמי לביעור קדשים כסברת הנוב"י וממילא יכול להסביר את הש"מ דלא יכול ר"ע לנקוט בהוכחתו אלא שריפה דשאר ביעור מותר ביו"ט ואילו הרמב"ם ישאר בהבנת קושית הפנ"י דביעור חמץ הוא כביעור קדשים וביעור הוא מלאכה ולפיו נסביר את הש"מ דבאמת היה יכול לנקוט גם שאר דברים, ומדנקט שריפה, ש"מ אין ביעור חמץ אלא בשריפה" ואל תאמר דנקט שריפה משום דוגמא דאי הכי הוה ליה למינקט טפי שאר דברים ולהשמיע חידוש גדול דביעור סתם הוי מלאכה ומדנקט שריפה סימן דביעור הוא דווקא בשריפה.

אלא שיש לעיין אם בכלל אפשר לומר בהפשט שהסברנו להרמב"ם בגמ' בדף ה: בש"מ דאין ביעור חמץ אלא שריפה, דהרי הגמ' ממשיכה ואומרת עוד: "ש"מ הבערה לחלק וש"מ לא אמרינן הואיל והותרה" וכו' ולפי הרמב"ם נאמר, דכיון והיה יכול לנקוט גם שאר דברים בהוכחתו דהרי כל ביעור אסור ביו"ט, א"כ אל תאמר דנקט שריפה דווקא דאי לאו הכי היה משמיע חידוש בשאר ביעור כנ"ל, אלא נאמר דגם בשאר דרכים הוי ביעור לר"ע ונקט שריפה לדוגמא, וא"ת למה לא נקט שאר דוגמא שיש בו חידוש ע"ז י"ל דגם בשריפה יש חידוש ויותר מזה והם שני הש"מ האחרונים דיכול להסיק אותם רק מדוגמא של שריפה. דהיינו: או שנאמר שנקט שריפה דוקא דאי לאו הכי הוה נקט חידוש דביעור הוי מלאכה, או שנאמר שנקט שריפה כדוגמא בשביל

לחדש שריפה ללאו יצאת ולא אמרינן מתוך. וזה פשוט ששני הש"מ האחרונים הם מוכרחים כיון שסוף כל סוף נקט שריפה, והש"מ הראשון לפי פשט זה הוא כאילו בספק, דאם יכול לנקוט שאר דברים דכולם אסורים ביו"ט מי אמר דנקט שריפה דווקא דאי לאו הכי הוה מחדש טפי דביעור הוי מלאכה בשאר דברים, שמא נקט דוגמא בשביל שני הש"מ האחרים. וי"ל דא דכאן הוא חידוש אחד ולא שני חידושים מ"מ הגמ' הבינה דחידוש אחד (דביעור חמץ הוי מלאכה כביעור קדשים) השייך לעניינינו עדיף משני חידושים והבערה לחלק יצאת ודין מתוך) שלא שייכים לכאן, ולכן אמרה ש"מ דבעירו חמץ הוא דווקא שריפה דאי לאו הכי הוה נקט שאר ביעורים שגם הם אסורים ביו"ט והוה מחדש דביעור הוה מלאכה, ומדלא נקט הכי ש"מ דביעור הוי דווקא שריפה, וזה עדיף מלומר דנקט שריפה משום דוגמא על מנת להשמיע את שני הש"מ האחרונים כיון שהדעת נוטה דחידוש אחד בענייני חמץ עדיף על פני שני חידושים בענייני הבערה באופן כללי, על כן אמרה את הש"מ הראשון.